

การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิเทศเชิงรุกเพื่อชี้แนะสะท้อนคิด
สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู*

The Development of Learning Management Competency
focus on the Learner-Centered Approach by Using Five-step
Proactive Supervision Technique to Reflect for the
Professional Training of Student Teachers

ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว และไพโรจน์ บริบูรณ์

Chaivat Chumnasiao and Pairote Boriboon
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ประเทศไทย

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: pairote.bor@neu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิเทศเชิงรุกเพื่อชี้แนะสะท้อนคิด สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยกำหนดเกณฑ์ผ่านที่ร้อยละ 75 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการดังกล่าว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการนิเทศ แผนการจัดกิจกรรม แบบประเมินสมรรถนะ และแบบประเมินความพึงพอใจ กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู จำนวน 30 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และดัชนีประสิทธิผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิเทศเชิงรุกคิดเป็นร้อยละ 77.00 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 สำหรับเทคนิคการนิเทศแบบปกติคิดเป็นร้อยละ 69.40 ไม่ผ่านเกณฑ์

*ได้รับบทความ: 3 เมษายน 2568; แก้ไขบทความ: 10 มิถุนายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 16 มิถุนายน 2568

Received: April 3, 2025; Revised: June 10, 2025; Accepted: June 16, 2025

2. การประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคปัญญานิเทศเชิงรุก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.40)
3. ดัชนีประสิทธิผลของการใช้เทคนิคดังกล่าวเท่ากับ 0.7754 แสดงถึงการเพิ่มขึ้นของความรู้ร้อยละ 77.54
4. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะโดยใช้เทคนิคปัญญานิเทศเชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.34)

คำสำคัญ: สมรรถนะ; ผู้เรียนเป็นสำคัญ; การนิเทศแบบปัญญานิเทศเชิงรุก; การชี้แนะสะท้อนคิด

Abstract

The purposes of this research were 1) develop competence in learning management that focuses on learners by using Five-step Proactive Supervision Technique to provide guidance and reflection for student teacher interns, with a passing criterion of 75 percent, and 2) study the satisfaction of students towards the process. The research instruments were the supervision plan, activity plan, competency assessment form, and satisfaction assessment form. The target group was 30 student teacher interns in the Diploma in Teaching program, using purposive selection. The statistics used were the mean, standard deviation, percentage, and effectiveness index.

The research found that:

1. The development of competence in learning management with the Five-step proactive supervision technique was 77.00 percent, passing the 75 percent criterion, for the normal supervision technique, it was 69.40 percent, not passing the criterion.
2. The assessment of competence in learning management that focused on learners by using Five-step proactive supervision technique was at the highest level ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.40).
3. The index of effectiveness of using the technique was 0.7754, indicating a 77.54% increase in knowledge.
4. The satisfaction of students towards the development of competence using the Five-step proactive supervision technique was at the highest level ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.34).

Keywords: Competency; Learner-centered; Five-step Proactive Supervision Technique; Reflection

1. บทนำ

แนวคิดของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีแนวคิดจากปรัชญา Constructionism ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็น กับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม ผู้สอนสามารถช่วยผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้ ผู้เรียนต้องพยายามปรับข้อมูลใหม่กับประสบการณ์เดิม แล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่ขึ้นเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ใหม่ ไปสร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ โดยใช้กระบวนการทางปัญญาหรือกระบวนการคิด ร่วมกับกระบวนการทางสังคมหรือกระบวนการกลุ่มควบคู่ไปกับการบูรณาการในศาสตร์สาขาต่างๆ อย่างหลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาพหุปัญญาได้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเนาว์ ยินดีสุข, 2550) แต่ในสภาพการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันของครูและสถานศึกษาพบว่า ไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้าง ประดิษฐ์ และพัฒนาสิ่งต่างๆ ขึ้นมาใหม่ ให้กับตัวเองและสังคม การจัดการกระบวนการเรียนรู้นั้นครูยังเป็นผู้บอกให้นักเรียนจดและจำ แต่กระบวนการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้เป็นรูปธรรมยังไม่เพียงพอ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2561)

สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของการศึกษาไทยอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียนที่เชื่อมโยงกับการสอนของครูผู้สอนในรายวิชาต่างๆ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า อัตราส่วนของครูต่อนักเรียนยังไม่เหมาะสม มีครูไม่ครบชั้นเรียน และครบกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอนวิชาไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนมา ครูขาดทักษะการจัดการเรียนรู้และการสอน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ครูขาดความแม่นยำและลึกซึ้งในเนื้อหาสาระที่สอน และครูต้องทำงานหน้าที่อื่นจนไม่มีเวลาเตรียมการสอน (ชนาธิป พรกุล, 2557) หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพรู เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาอื่นแต่มีความประสงค์จะประกอบวิชาชีพรู โดยใช้เวลาในการศึกษาจำนวน 3 ภาคการศึกษา ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผู้วิจัยและคณะ ได้สอบถามนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู พ.ศ. 2563-2564 ในสายที่รับผิดชอบออกนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูยังสถานศึกษาที่นักศึกษาปฏิบัติการสอน จำนวน 60 คน จากนักศึกษา 180 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกับข้อมูลของชนาธิป พรกุล ดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น จึงมีความสนใจที่จะพัฒนา ทักษะและสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศเชิงรุกเพื่อชี้แนะสะท้อนคิด ให้นักศึกษาเกิดความรู้ ทักษะ

และคุณลักษณะเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถสร้าง กระบวนการเรียนรู้ ไปใช้พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้เต็มศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ด้วยการนำ สารสำคัญจากคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามที่คุรุสภากำหนดไว้มาออกแบบจัดทำเป็น แผนการจัดการกิจกรรมนิเทศเชิงรุก ด้วยกระบวนการชี้แนะสะท้อนคิดภายใต้ข้อปัญญานิเทศเชิงรุกขึ้นใช้ ดำเนินการในปี 2566

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศโดยมีจุด มุ่งหมาย เพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้พัฒนาตนเอง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น โดย Glickman, Gordon & Ross-Gordon (2009) เปรียบการนิเทศว่า เปรียบเสมือนการที่เชื่อมบุคลากรในโรงเรียนที่ช่วยทำโรงเรียนจนประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งเทคนิคการนิเทศ มีหลากหลายเทคนิค เช่น เทคนิคการนิเทศแบบคลินิก เทคนิคการนิเทศในชั้นเรียน เป็นต้น ดังนั้นการ นิเทศการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูได้พัฒนาตนเองไปตามระดับที่เขาสามารถพัฒนาได้ทำให้เกิด ความสามัคคีกลมเกลียวกันในโรงเรียน บุคลากรในโรงเรียนสามารถทำงานด้วยกันได้ ขณะเดียวกัน Oliva and Pantlas (2001) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้ว่าการนิเทศการศึกษามี ความจำเป็นอย่างยิ่ง ช่วยให้ครูสามารถเปลี่ยนแปลงการสอนของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวนีย์ สิริสุขศิลป์ (2564) ซึ่งกล่าวโดยสรุปว่า การนิเทศการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญจำเป็นที่จะต้องดำรง อยู่ในระบบการศึกษาเนื่องจากการนิเทศการศึกษามีบทบาทคอยช่วยเหลือ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนา และปรับปรุงการศึกษาช่วยให้เกิดความเคลื่อนไหวในการศึกษา ช่วยรักษามาตรฐานของการศึกษา และเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ให้เกิดขึ้นในระบบการศึกษา ทั้งตัวระบบการศึกษาเอง และระบบย่อยของการศึกษาตลอดจนถึงโรงเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะจึงสนใจที่จะพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญญานิเทศเชิงรุกที่สังเคราะห์ขึ้นจากกระบวนการนิเทศแบบ PIDRE ของสงัด อุทรานันท์ (2530) ที่กำหนดไว้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) วางแผนการนิเทศ (P) (2) ให้ความรู้ ความเข้าใจในการทำงาน (I) (3) ลงมือปฏิบัติงาน (D) (4) สร้างเสริมกำลังใจ (R) (5) ประเมินผลการปฏิบัติ งาน (E) ผสมผสานกับกระบวนการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิดของ John (2010) ที่กำหนดขึ้นตอนไว้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) ขั้นก่อนการชี้แนะ (2) ขั้นการชี้แนะ (3) ขั้นสรุปผลการชี้แนะและ (4) ขั้นติดตามประเมินผล ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบการนิเทศแบบปัญจนิเทศ 5 ขั้น (ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว และอริศ ไชยศิริพันธ์, 2565)

ผู้วิจัยและคณะคาดหวังไว้ว่ากิจกรรมตามกรอบปัญจนิเทศเชิงรุกที่ใช้เป็นเทคนิคในการดำเนินการนิเทศประกอบด้วยกิจกรรมดำเนินการรวม 5 กิจกรรม คือ (1) กิจกรรมปฐมนิเทศ (2) กิจกรรมออกนิเทศ (3) กิจกรรมสังเกตการสอนเชิงรุกในชั้นเรียน (4) กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ (5) กิจกรรมสรุปผลด้วย Workshop จะช่วยให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีทักษะและสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างเป็นรูปธรรมและผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิเทศเชิงรุกเพื่อชี้แนะสะท้อนคิดสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่กำหนดเกณฑ์การผ่านไว้ร้อยละ 75 ขึ้นไป โดยพิจารณาจากเทคนิคการนิเทศดังนี้

1.1 การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิเทศเชิงรุก

1.2 การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปกติ

1.3 การประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิตเทศเชิงรุก

1.4 ดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิตเทศเชิงรุก

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิตเทศเชิงรุกเพื่อชี้แนะสะท้อนคิด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบแผนการวิจัยที่ศึกษาหลายกลุ่มวัดหลังการทดลอง (The Static Group Comparison) (กาญจนา ลินทรตันศิริกุล, 2550) โดยกลุ่มที่ได้รับการนิเทศแบบปัญจนิตเทศเชิงรุกมี 15 คน กิจกรรมการนิเทศประกอบด้วย (1) ชั้นวางแผน (2) ชั้นปฏิบัติการ (3) ชั้นสังเกตการสอนในชั้นเรียน (4) ชั้นชี้แนะสะท้อนคิด และ (5) ชั้นสรุปผลและเผยแพร่ ส่วนกลุ่มที่ได้รับการนิเทศแบบปกติ กิจกรรมการนิเทศประกอบด้วย (1) ชั้นออกนิเทศตามตารางการนิเทศ (2) ชั้นสังเกตการณ์สอนเชิงรุกในชั้นเรียน และ (3) ชั้นสรุปผลการจัดการเรียนรู้และประเมินผล

เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แผนการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00) ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.47-0.60 ค่าอำนาจจำแนก (r มีค่าอยู่ระหว่าง 0.47-0.67) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.70 และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีค่าความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$)

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยและคณะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองตามกรอบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2566

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยและคณะนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ร้อยละ (Percentage) และค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) โดยการนำคะแนนรวมหลังเรียนและคะแนนรวมก่อนเรียนมาคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผล

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิตเทศเชิงรุก เพื่อชี้แนะสะท้อนคิดสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สรุปผลการ

วิจัยได้ ดังนี้

1. การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบ ปัญญาเทศเชิงรุก ในภาพรวม คิดเป็นร้อยละ 77.00 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้ เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านที่มีสมรรถนะสูงเป็นอันดับ 1 คือ การให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ จัดทำชิ้นงาน คิดเป็นร้อยละ 78.60 ลำดับที่ 2 คือ สมรรถนะการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา และการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 77.20 เท่ากัน

2. การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบ ปกติ ในภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 69.40 ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้ เมื่อแยกเป็นรายด้านด้านที่มีสมรรถนะเป็นอันดับ 1 คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 77.20 และด้านที่มีสมรรถนะต่ำสุด คือ การออกแบบโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 64.00

3. การประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคการนิเทศแบบ ปัญญาเทศเชิงรุกประเมินจากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา การออกแบบโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การฝึกปฏิบัติจัดทำชิ้นงานของนักเรียนและการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.40) เมื่อแยกเป็นรายด้าน สมรรถนะ อันดับ 1 คือ การวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.24) อันดับ 2 คือ การออกแบบโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.29) และอันดับ 3 คือ การให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจัดทำชิ้นงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47)

4. ดัชนีประสิทธิผล การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญญาเทศเชิงรุก มีค่าดัชนี ประสิทธิภาพเท่ากับ 0.7754 ซึ่งหมายความว่า นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้น คิดเป็น ร้อยละ 77.54

5. ความพึงพอใจของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญญาเทศเชิงรุกเพื่อชี้แนะสะท้อนคิด ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.34) และเมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านการจัดกิจกรรม การนิเทศแบบปัญญาเทศเชิงรุก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.32) และด้านการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.38) เช่นกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคการ นิเทศแบบปัญญาเทศเชิงรุกเพื่อชี้แนะสะท้อนคิดสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สามารถ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิตเทศเชิงรุก ในภาพรวมนักศึกษามีสมรรถนะ คิดเป็นร้อยละ 77.00 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนัยนา ฉายวงศ์ (2561) ที่ใช้การนิเทศตาม แนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา นครพนม เขต 1 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนหลังนิเทศสูงกว่าก่อนนิเทศ คิดเป็นร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการวิจัยของวาสนา บุญมาก (2562) ที่ใช้การนิเทศแบบ บูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการนิเทศ ผ่านกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นวางแผน (2) ขั้นปฏิบัติการนิเทศ และ (3) ขั้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนา พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการนิเทศเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปกติ ในภาพรวม นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีสมรรถนะ คิดเป็นร้อยละ 69.40 ไม่ผ่าน เกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้ เมื่อเทียบกับการนิเทศแบบการศึกษานิเทศเชิงรุก ด้วยเหตุผลที่ว่า การนิเทศแบบ ปกติใช้กิจกรรมดำเนินการในการนิเทศเพียง 3 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมออกนิเทศตามตารางการนิเทศ (2) กิจกรรมสังเกตการสอนเชิงรุกในชั้นเรียน และ (3) กิจกรรมสรุปผลการนิเทศ ส่วนการนิเทศแบบปัญจ นิตเทศเชิงรุก ใช้กิจกรรมดำเนินการในการนิเทศ ถึง 5 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมปฐมนิเทศ (2) กิจกรรม ออกนิเทศ (3) กิจกรรมสังเกตการสอนเชิงรุกในชั้นเรียน (4) กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ (5) กิจกรรม สรุปผลการนิเทศด้วย Work Shop ซึ่งกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมสรุปด้วยการ Work Shop ช่วยให้ผู้นิเทศได้ข้อมูลในการชี้แนะสะท้อนคิดให้กับผู้รับการนิเทศได้ตรงเป้าหมาย มีผลลัพธ์การนิเทศ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งการชี้แนะสะท้อนคิดผู้รับการนิเทศ การนิเทศกับผู้รับการนิเทศเป็นรายบุคคลทั้งระบบ Online และ Onsite อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การนิเทศ แบบปัญจนิตเทศเชิงรุก 5 ขั้นตอน มีประสิทธิผลในการนิเทศสูงกว่าการนิเทศแบบปกติกิจกรรมสรุปผลด้วย การ Work Shop ภายหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภายในสถานศึกษาเสร็จสิ้นลง เพื่อจัดทำเป็นข้อมูล สารสนเทศด้านผลลัพธ์การพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในสถานศึกษา ในเชิงระบบ (จารุกิตติ์ สายสิงห์, 2565)

3. ผลการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิตเทศเชิงรุก ผู้วิจัยและคณะ ได้กำหนดกรอบการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิตเทศเชิงรุก สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากองค์ประกอบในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาที่นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถาน ศึกษา รวม 5 กิจกรรม ประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา (2) การออกแบบโครงสร้างหน่วย

การเรียนรู้ (3) การเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (4) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และ (5) การให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจัดทำชิ้นงาน ผลการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.40) สอดคล้องกับการวิจัยของสุดสาย ศรีศักดิ์ และคณะ (2563, หน้า 287-300) ที่ใช้การนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการวิจัยของครูสายอาชีพศึกษาด้านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ชั้นวิเคราะห์ (2) ชั้นวางแผน (3) ชั้นดำเนินการนิเทศ (4) ชั้นประเมินการนิเทศและ (5) ชั้นรายงานการนิเทศ พบว่า ครูอาชีวศึกษามีสมรรถนะด้านการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด และครูที่มีสมรรถนะหลังการนิเทศสูงกว่าก่อนนิเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบ Constructivism ของ Vygotsky (1978) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้เรียนมีผู้ชี้แนะ คอยให้การสะท้อนคิดและช่วยเหลือในการพัฒนานอกจากนี้ Schon (1983) ยังกล่าวถึงความสำคัญของการฝึกไตร่ตรอง (Reflective Practice) ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงได้ ซึ่งกระบวนการชี้แนะสะท้อนคิดในงานวิจัยนี้ก็เป็นส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติแบบไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ

4. ดัชนีประสิทธิผล การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิเทศเชิงรุก พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index หรือค่า E.I.) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.7754 ซึ่งหมายความว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 77.54 เนื่องจากนักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยตนเอง ซึ่งสะท้อนแนวคิดของ Kolb (1984) ที่ระบุว่า การเรียนรู้ที่ยั่งยืนจะเกิดจากการลงมือปฏิบัติตามด้วยการสะท้อนคิด การเชื่อมโยงแนวคิดและการนำไปทดลองใช้ ซึ่งทุกขั้นตอนมีปรากฏในกิจกรรมการนิเทศที่ผู้วิจัยออกแบบไว้

5. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพรูที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะด้วยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญจนิเทศเชิงรุกเพื่อชี้แนะสะท้อนคิด โดยแบ่งความพึงพอใจออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการจัดกิจกรรมการนิเทศแบบปัญจนิเทศเชิงรุก พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.30) และ (2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.38) และเมื่อนำความพึงพอใจทั้ง 2 ด้าน รวมกัน นักศึกษามีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.34) สอดคล้องกับการวิจัยของวาสนา บุญมาก (2562) ที่วิจัยเกี่ยวกับการใช้การนิเทศแบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการนิเทศแบบบูรณาการอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยของ Desimone & Garet (2015, pp. 252-263) ซึ่งพบว่า ความพึงพอใจของครูต่อการพัฒนาวิชาชีพเกี่ยวข้องโดยตรงกับลักษณะของกิจกรรมที่มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ นอกจากนี้ Guskey (2002, pp. 381-391) ยังเสนอว่า การที่ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศหรือพัฒนา

วิชาชีพ จะส่งผลกระทบต่อทัศนคติในเชิงบวก และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่สร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน เช่นกัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า เทคนิคการนิเทศแบบปัญญานิเทศเชิงรุก สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้กับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นคณะศึกษาศาสตร์ จึงควรใช้เทคนิคการนิเทศแบบปัญญานิเทศเชิงรุกใช้เป็นฐานการนิเทศให้กับนักศึกษาเพื่อให้ นักศึกษามีความสามารถจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้เต็มตามศักยภาพแห่งงานได้

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ดัชนีประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญญานิเทศเชิงรุก ช่วยให้นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคใดๆ ก็ตาม ควรหาค่าดัชนีประสิทธิผลด้วยจะช่วยยืนยันว่า เทคนิคที่ใช้นั้น ช่วยให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัดอย่างไร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาเทคนิคการนิเทศที่มีกระบวนการนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคุณครู

2.2 ควรมีการศึกษาด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในรายวิชาต่างๆ จะช่วยให้สถานศึกษามีข้อมูลสารสนเทศงานวิชาการใช้เป็นฐานการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในอนาคตได้

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคการนิเทศแบบปัญญานิเทศเชิงรุกเพื่อชี้แนะสะท้อนคิดสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูช่วยให้ได้ความรู้ใหม่ ซึ่งผู้วิจัยและคณะได้ค้นพบ ประกอบด้วย ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสังเกตการสอน ขั้นชี้แนะสะท้อนคิด และขั้นสรุปผลและเผยแพร่ ช่วยให้เกิดกระบวนการพัฒนาการสอนที่มีประสิทธิภาพและมีเส้นทางสู่การศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ลินทรัตน์ศิริกุล. (2550). *การวัดความรู้ ความคิดในประมวลสาระชุดวิชาการประเมินและการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน หน่วยที่ 2*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช.

ชนาธิป พรกุล. (2557). *การสอนกระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไชยวัฒน์ ชุ่มนาเสียว และอติศ ไชยศิริรินทร์. (2565). *เทคนิคการนิเทศเชิงรุกแบบปัญญาภิเทศ*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

นัยนา ฉายวงศ์. (2561). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพเนาว์ ยินดีสุข. (2550). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน. (2561). *การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- วาสนา บุญมาก. (2562). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาดุษฎีบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สังัด อุทรานันท์. (2530). *การนิเทศการศึกษา: หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- สุดสาย ศรีศักดิ์, สุนีย์ เงินยวง, เกียรติสุดา ศรีสุข และน้ำผึ้ง อินทะเนตร. (2563). รูปแบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการวิจัยของครูอาชีวศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(1), 287-300. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/98872/155940
- เสาวณี สิริสุขศิลป์. (2564). *ภาวะผู้นำทางการนิเทศการศึกษา*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Desimone, L. M., & Garet, M. S. (2015). Best practices in teachers' professional development in the United States. *Psychology, Society, & Education*, 7(3), 252-263. <https://doi.org/10.25115/psye.v7i3.515>
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2009). *The basic guide to supervision and instructional leadership*. (2nd ed.). Boston: Peason.
- Guskey, T. R. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching*, 8(3), 381-391. <https://doi.org/10.1080/135406002100000512>
- Johns, C. (2010). *Guided reflection: A narrative approach to advancing professional practice*. (2nd ed.). Wiley Blackwell.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Oliva, P. F., & Panlas, G. E. (2001). *Supervision for Today's Schools*. (6th ed.). New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Schon, D. A. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. Basic Books.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes* (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds. & Trans.). Harvard University Press.